

HÍREK az EU lisszaboni kábítószerügyi központjából

ÉVES JELENTÉS 2008: VEGYES KÉP A STIMULÁNS KÁBÍTÓSZEREKRŐL

Az amfetamin és az ecstasy trendje stabil, a kokainhasználat azonban továbbra is emelkedik

(LISSZABON, 2008.11.06. **HÍRZÁRLAT 10:00 CET**) A stimuláns kábítószeresek — az amfetaminok, az ecstasy és a kokain — ma Európában a kábítószeresek második leggyakrabban fogyasztott csoportját alkotják, a kannabisz után. A stimulánsok csoportjába tartozó szereket illetően az adatok azonban igen vegyes képet mutatnak elterjedtség, tendenciák és piaci fejlemények szempontjából. – állítja az **EU kábítószer-helyzetet monitorozó ügynöksége (EMCDDA)**, amely ma mutatja be **Éves Jelentés 2008: A kábítószer-probléma Európában** című beszámolóját Brüsszelben.

Mintegy 12 millió európai (15–64 év közöttiek) próbálta már ki életében a kokaint, míg az amfetamint 11 millióan, az ecstasyt pedig 9,5 millióan. Habár a legfrissebb európai adatok az amfetamin- és ecstasyhasználat stabilizálódó, vagy akár csökkenő tendenciájáról szóló beszámolókat erősítik meg, láthatólag folyamatosan nő a kokainhasználat, igaz, csak néhány országban. Szintén ma kerül bemutatásra az illegális stimulánsok „megosztott” európai piacának új felvázolása (lásd a térképet a *Jelentés* 4. fejezetében).

Amfetaminok és ecstasy: stabil helyzet

Mintegy 2 millió európai fiatal (15–34 éves) próbálta ki tavaly az amfetamint, az ecstasyt pedig 2,5 millió. A ma bemutatott Jelentés szerint 2003 óta stabil vagy csökkenő a tendencia az említett korcsoporton belül a tavalyi év amfetaminhasználatában (GPS-8. ábra, i. rész; GPS-23. ábra, i., ii. rész). A fiatal felnőttek átlagosan 1,3%-a számol be arról, hogy használja ezeket a szereket évente. A tavalyi évben az ecstasy használata a fiatal felnőttek körében nagyjából szintén stabil szinten maradt, habár némi növekedésről, illetve csökkenésről is beszámoltak. Átlagosan a fiatal felnőttek 1,8%-a számolt be arról, hogy az előző évben ecstasyt használt, habár ez a számadat országonként igencsak eltér. A **Cseh Köztársaságból, Spanyolországból, Svédországból** és az **Egyesült Királyságból** származó iskolai felmérési adatok szerint a helyzet a 15–16 évesek körében stabil vagy épp csökkenő tendenciát mutat, úgy az amfetamin, mint az ecstasy használatát illetően (EYE-3. táblázat).

A kokainhasználat továbbra is terjed

Az elmúlt évben kb. 3,5 millió európai fiatal (15–34 éves) használt kokaint, az elmúlt hónapban pedig 1,5 millió. Hét ország számolt be a legutóbbi felmérések alapján az előző évben mért felhasználást illetően növekvő tendenciáról (2005–07) (5. ábra, 5. fejezet; GPS-14. ábra, i. rész). Az olyan országokban, ahol a használat igen elterjedt, vagyis **Dániában, Spanyolországban, Írországban, Olaszországban** és az **Egyesült Királyságban**, a tavalyi évben a fiatal felnőttek körében 3–5,5%-os volt az elterjedtség mértéke. A kokainproblémák miatti kezelés iránti igény szintén továbbra is növekszik. 2002 és 2006 között 13 000-ről csaknem 30 000-re nőtt azok száma, akik Európában újonnan jelentkeztek ilyen kezelésre (TDI-1. ábra, ii. rész). Az **EMCDDA** 2006-ban kb. 500 kokainhasználat miatt bekövetkezett halálesetet regisztrált. (Lásd alább a lefoglalásra vonatkozó adatokat.)

Európa megosztott stimulánspiaca: holisztikus reagálásra van szükség

Ma a kokain dominál Nyugat- és Dél-Európa illegális stimuláns piacán, másutt viszont ennek használata és elérhetősége általában alacsony szintű. A legtöbb északi, középső és keleti tagállamban, különösen az EU-hoz 2004 óta csatlakozott országokban az amfetamin uralkodó stimulánsként továbbra is erőteljesen jelen van (Lásd a térképet, 4. fejezet). A metamfetamin — egy Európán kívül komoly problémákat okozó kábítószer — használata az EU-n belül továbbra is jellemzően a **Cseh Köztársaságra** és **Szlovákiára** korlátozódik, elérhetőségéről vagy használatáról azonban időnként más országokból is beszámolnak.

A kokain és az amfetamin fogyasztásuk hasonló háttere és felhasználásuk hasonló indokai miatt bizonyos mértékig „versengő termékek” tekinthetők Európa illegális kábítószerpiacán. Az **EMCDDA elnöke, Marcel Reimen** szerint „a hasonló fogyasztókat megcélzó különböző kábítószeresek közötti összefüggések területén még továbbra is sok vizsgálnivaló van. Ma a megosztott piac képe azt sugallja, hogy az egyes anyagokra való összpontosítás helyett holisztikus megközelítést kell elfogadnunk a stimulánsokat illetően. Potenciálisan fennáll annak a kockázata, hogy az egyik kábítószer elérhetőségének visszaszorításából adódó előnyöket ellensúlyozza az, hogy a fogyasztók egyszerűen a másikkra térnek át”.

Szintén a mai Jelentésben...

KANNABISZ: „Határozottabb jelek” utalnak arra, hogy népszerűsége csökkenhet

Az európaiak körülbelül egynegyede, azaz nagyjából 71 millióan (15–64 évesek) próbálták már ki életükben a kannabiszt, és kb. 7%-uk (23 millió) használta tavaly — ezzel a kannabisz továbbra is Európa legáltalánosabban fogyasztott illegális kábítószeres. Egyes fontos piacokon azonban az **EMCDDA** szerint „markánsabb jelek” utalnak arra, hogy a kábítószer népszerűsége csökken, és ez megerősíti a tavalyi *Éves Jelentésben* szereplő elemzés eredményeit.

A becslések szerint kb. 17,5 millió európai fiatal (15–34 éves) használt tavaly kannabiszt. Az említett korcsoport tavalyi kannabiszhasználatára vonatkozó legutóbbi nemzeti felmérések adatai szerint a jelentést küldő országok többségében a helyzet stabil, vagy éppen csökkenő tendencia mutatkozik (4. ábra, 3. fejezet; GPS-4. ábra, i. rész), a fiatal európai felnőttek átlagosan 13%-a használta tavaly ezt a kábítószeres. A kipróbálás, illetve az intenzív kannabiszhasználat a 15 éves iskolások körében a legtöbb **EU-s** országban szintén stabilizálódott vagy csökkenő tendenciát mutat (HBSC-felmérések*; EYE-4. és EYE-5. ábra). Az **Egyesült Királyságban**, amelyet mindig is kimagasló mértékű kannabiszhasználat jellemezett, a populációs vizsgálatok alapján egyenletes, csökkenő tendencia mutatkozik, különösen a fiatal korcsoportokban (GPS-10. ábra).

Az **EMCDDA igazgatója, Wolfgang Götz** szerint: „A rendszeres és intenzív kannabiszhasználók száma azonban a népesség egészét jellemző kannabiszhasználatától függetlenül is alakulhat”. A becslések szerint kb. 4 millió európai felnőtt (15–64 éves) használ naponta vagy majdnem naponta kannabiszt. A 2006. évi adatok szerint kábítószer-problémák miatt újonnan kezelésre jelentkező kb. 160 000 személy között a kannabiszhasználók jelentették a második legnagyobb csoportot (28%), a heroinhasználók (35%) után (TDI-2. ábra, i. rész).

KÍNÁLAT: A DINAMIKUS PIACOK DINAMIKUS REAKCIÓT IGÉNYELNEK

„Az Európába irányuló és az Európán belüli kábítószer-kínálat egyaránt fokozatosan nő” – mondja **Wolfgang Götz**, „és a piaci innovációk immár jelentős kihívás elé állítják a meglévő ellenőrzési és közegészségügyi stratégiákat”. Jelentős innovációk például a következők: Európán belül a belföldi kannabisztermelés növekvő jelentősége; a szintetikus opiátok diverziójára és illegális termelésére vonatkozó egyre gyakoribb beszámolók, a virágzó online piac, amely „legális hangulatjavítókat” és gyógyszereket kínál; továbbá a szintetikus kábítószeresek előállításának környezeti hatása. Ma emellett a Nyugat-Afrikán keresztül történő kábítószer-csempészet és a nemzetközi közösség által a régió támogatására tett erőfeszítések is a kiemelt témák között szerepelnek.

Kokaincsempészet: Nyugat-Afrika jelentős elosztóvá vált, élénkülő aktivitás Kelet-Európában

A becslések szerint a 2007-ben Európába csempésztett kokain csaknem egynegyede **Nyugat-Afrikán** keresztül érkezett (UNODC, 2008), mely térség az utóbbi években vált a kokaincsempészet jelentős csomópontjává. A kokain különféle útvonalakon keresztül kerül Európába, és a **Karib-szigetek** továbbra is alapvető tranzitónának számít. A kokain egyre növekvő Európán belüli elérhetősége és csökkenő ára azonban vélhetőleg a nyugat-afrikai útvonalon keresztül történő csempészet drasztikus növekedésének köszönhető. Az **Ibériai-félsziget** mint fő európai belépési pont szerepe megnőtt. Az Európában 2006 folyamán lefoglalt 121 tonna kokain 28%-át **Portugáliában**, 41%-át **Spanyolországban** foglalták le. (2005-ben ugyanezek a számadatok: 17%, illetve 46%). 2006 folyamán 72 700 esetben került sor lefoglalásra Európában, és az esetek több mint felében ez **Spanyolországban** (58%) történt, 2%-ában pedig **Portugáliában** (SZR-9, SZR-10. táblázat).

Az új csempésztútvonalak alakulását jól mutatják a **kelet-európai országokon (Bulgária, Észtország, Lettország, Litvánia, Románia és Oroszország)** keresztül történő behozatalra vonatkozó jelentések. A kokainhasználat növekedésével fokozottabb erőfeszítéseket tesznek a szállítmányok elfogására: a liszaboni MAOC-N (Tengeri Elemzési és Műveleti Központ – Kábítószeres) fontos szerepet játszik a transzatlanti szállítmányok azonosításában, a touloni új CECLAD-M (*Centre de Coordination de la Lutte Anti-Drogue en Méditerranée*) pedig a Földközi-tengeri csempészéssel foglalkozik.

A belföldi kannabisztermelés feltérképezése, „a nagy ismeretlen”

További fontos témánk ma Európa belföldi kannabisznövény-termelése, márpedig a tagállami jelentések szerint a jelenség „immár nem tekinthető marginálisnak”. Korábban a főleg marokkói eredetű kannabiszgyanta volt számos EU-országban a fő fogyasztott termék, a kannabisznövény belföldi termelése azonban az 1990-es évek elejétől az évtized közepéig teret nyert Európában, és egyes országok ma a kannabiszgyantáról a helyi növényi kannabisz-termesztésre történő átállásról számolnak be. 2006 folyamán Európában kb. 2,3 millió kannabisznövényt foglaltak le.

A legtöbb európai ország ma arról számol be, hogy a kannabiszt helyben termesztik, akár személyes használatra, kis volumenben, vagy akár nagy ültetvényeken kereskedelmi céllal. A helyi termesztés nagy kihívás a rendészeti szervek számára, hiszen nem kerül sor csempészetre a határokon át, és a termesztési helyek közel vannak a fogyasztóhoz, emellett pedig viszonylag könnyen elrejtethők. A kérdéssel kapcsolatos adatokban mutatkozó fehér folt miatt az **EMCDDA** megkezdte a helyzet feltérképezését annak érdekében, hogy felmérje a belföldön termesztett kannabisznövény elterjedtségének mértékét és relatív piaci részesedését.

Az online üzletekben több mint 200 pszichoaktív anyagot reklámoznak

Az **EMCDDA** Jelentése szerint emellett több mint 200 pszichoaktív anyagot reklámoznak Európában online kiskereskedők, egy 25 online üzletre vonatkozóan 2008-ban készült exploratív felmérés szerint. Bár ezen anyagok közül sokat „legális hangulatjavító”-ként reklámoznak, számos országban ugyanazok a törvények vonatkoznak ezekre, mint a kábítószeresekre, és fogyasztásuk szankciókat vonhat maga után. Az eredményeket óvatosan kell kezelni a mintavétel korlátozott terjedelme miatt, azonban a legtöbb azonosított üzlet a jelek szerint az **Egyesült Királyságban** és **Hollandiában** található, kisebb mértékben pedig **Németországban** és **Ausztriában**. A beszámolók szerint az ilyen termékeket kínáló online kiskereskedők száma egyre nő, és ezek gyorsan alkalmazkodnak a piac ellenőrzésére tett új és újabb kísérletekhez.

Ma a leggyakoribb „legális hangulatjavító”-ként értékesített anyagok a következők: a *Salvia divinorum*; a kratom (*Mitragyna speciosa*); a hawaii törperózsa (*Argyreia nervosa*); a hallucinogén gombák és a különféle „partitabletták”, melyeket az ecstasy (MDMA) alternatívájaként értékesítenek. A szintetikus „partitabletták” fő összetevőjeként gyakran a benzilpiperazint (BZP) említik, ám ezen tablettákban számos növényi alapanyag, félszintetikus vagy szintetikus anyag is található. A BZP kapcsán az **EMCDDA** által végzett kockázatelemzés alapján 2008 márciusában a Tanács határozatot hozott, melyben egy évet adott az országoknak az utóbbi

kábítószer ellenőrzésének bevezetésére. Egyes országok bevezették a *Salvia divinorum* és/vagy hatóanyaga, a *Salvinorine A* ellenőrzését is.

Az EMCDDA elnöke, Marcel Reimen szerint „Az illegális kábítószer-előállításából, csempészetéből és értékesítéséből élő emberek kreatívak, elszántak és minden lehetőséget készek megragadni piacuk bővítésére. Ez történhet új technológia alkalmazásával vagy a fejlődő világ egyes részein a társadalmi problémák kihasználásával. Hasonlóan kreatív politikákkal kell élnünk, ha lépést kívánunk tartani egy olyan változó piaccal, mely nem sokat törődik azzal, hogy az egyénre, a közösségre vagy a környezetre mekkora terhetek ró”.

Mai közlemény: Kábítószeres és a fiatalok veszélyeztetett csoportjai

Az EU tagállamai egyre növekvő mértékben kezelik kiemelt kérdésként a „veszélyeztetett csoportokat” kábítószer- és szociálpolitikáikban a potenciális kábítószer-használati problémák kockázatainak mérséklésére tett erőfeszítéseik keretében, mivel ezen problémák elsősorban az említett körben fordulnak elő. További intézkedések is szükségesek azonban a jó szándékú kezdeményezések mellé. Az EMCDDA által a kérdést illetően ma megjelentetett áttekintés szerint a veszélyeztetett fiatalok egyes csoportjai (pl. a gondozóintézményekben élő gyermekek, a hajléktalan fiatalok, a korai iskolaelhagyók vagy az iskolakerülők) hajlamosabbak hamarabb megkezdeni a kábítószeres használatát, mint a velük egyidős, rendezett helyzetű fiatalok, és korábban a problémás kábítószer-fogyasztás szakaszába juthatnak. Az említett veszélyeztetett csoportok profiljának és elhelyezkedésének ismerete fontos kiindulási pontot jelent a kábítószer-megelőzési stratégiák és beavatkozások számára. A kábítószer-használat csak az egyik kialakuló viselkedési forma a veszélyeztetett csoportokon belül, ezért a kábítószer-politikáknak számos társadalmi tényezővel kell foglalkozniuk, melyek az említett csoportokon belül az egészségügyi problémákat előre jelezhetik, súlyosbíthatják vagy meggyorsíthatják. A mai áttekintés a bevált gyakorlatokra vonatkozó példákat is bemutat.

Összefoglaló 23 nyelven: <http://www.emcdda.europa.eu/publications/selected-issues>

Megjegyzés:

A 2008. évi *Éves Jelentés*ben ismertetett adatok 2006-ra vagy az utolsó olyan évre vonatkoznak, melyre vonatkozóan adatok állnak rendelkezésre.

Az ezen hírekben idézett ábrák és táblázatok a 2008. évi Statisztikai közlönyben szerepelnek (2008 Statistical bulletin): <http://www.emcdda.europa.eu/stats08>

Valamennyi *Éves Jelentés*szel kapcsolatos termékre, hírre, szolgáltatásra és rendezvényre vonatkozó információk és az ezekre mutató linkek a következő címen elérhetők: <http://www.emcdda.europa.eu/events/2008/annual-report>

* Iskoláskorú gyermekek egészségmagatartása (Health Behaviour in School-aged Children, HBSC): <http://www.hbsc.org>